

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۱۰/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

نقش معلم در نظام تعلیم و تربیت اسلامی

نیلوفر بهاری^۱، کبری مهدوی^۲، نیلوفر ملکی^۳، علی جباری^۴

۱-آموزش و پرورش ناحیه دو اراک ،

۲-آموزش و پرورش شهرستان شازند

۳-آموزش و پرورش شهرستان شازند

۴-لیسانس حقوق

چکیده

انتقال ارزش های فرهنگی و اصول اخلاقی جامعه به کودکان و جوانان موجب پایدار ماندن و حفظ آن خواهد بود. معلمانها فرد ذیصلاح و مؤثری است که می تواند همه ارزش های اجتماعی و سنتی مورد احترام را به نسلی دیگر بشناساند و آن ها را مناسب اجتماع و در عین حال مترقیبار آورد. اما یک اجتماع نیازمند به افراد منتقد و مبتکر نیز هست که بتوانند باکشف و اختراع های جدید موجد تحولات تازه و مفید اجتماعی بشوند. آماده کردن افراد برای دوران آینده و زندگی نو و تربیت مغزهای نوآور و افراد روشنفکر از وظایف دیگر آموزش و پرورش است. در بحث رسالت و نقش معلم در توسعه ارزش های اخلاقی و مدنی کافی است که بگوییم که معلم کسی است که زندگی مردم را تغییر می دهد. در چنین توصیفی است که سنگینی و عمق مسیولیت معلم آشکار می شود. گرچه ظاهراً معلم یک کلاس با تعدادی دانش آموز کار می کند و ایشان مخاطب اصلی معلم اند، لیکن هر دانش آموز یا دانشجو، عضو خانواده و شهروند جامعه است و آموخته های خود را مستقیماً به خانواده و جامعه می برد. سرانجام هر معلم باید بداند دنیای امروز از شهروندان چه می خواهد و چنین شهروندانی را چگونه می توان بار آورد یا تربیت کرد. به این ترتیب روشن می شود که در حوزه فرهنگ عمومی، معلم بیشترین و سنگین ترین مسیولیت ها را به عهده دارد و معلم پس از والدین سرمشق همجانبه کودکان و نوجوانان است.

واژه های کلیدی: مبتکر، آموزشی، اهداف

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

تعلیم و تربیت یکی از نیازهای ضروری انسان‌ها برای قرار گرفتن در مسیر صحیح زندگی است. تحقق هدف آفرینش انسان تنها در پرتو تعلیم و تربیت مسیر است. به این منظور خداوند متعال انسان را به نیروی عقل و ابزار معرفت تجهیز کرده پیامبرانی را با دلیل روشن و احکام و قوانین محکم برانگیخت و رسالت تعلیم و تربیت انسان را به آنان سپرد. معلم اگر خودسازی کند و تهذیب نفس نماید و حاکم بر خود باشد افراد یک جامعه صالح و صالحه خواهند بود و اگر خدای ناخواسته معلم تربیت دینی نداشته باشد سبب انحراف نسلها و عصرها می‌گردد و جامعه‌ای را به خرابی می‌کشاند و همه سعادت‌ها و همه شقاوت‌ها از مدرسه هاست و کلیدش به دست معلم است و این موضوع حکایت‌گر جایگاه خطیر و بسیار مهم معلم و مربی است.

هدف تعلیم و تربیت از دیدگاه جان دیویی

از دیدگاه دیویی، هدف تعلیم و تربیت، جامعه دموکراتیک است و در تعریف آن می‌گوید: جامعه دموکراتیک، جامعه‌ای است که از پیدایش اختلافات و تبعیضات طبقاتی، قومی و نژادی جلوگیری میکند. وی می‌گوید: تعلیم و تربیت عبارت است از: بازسازی و ساماندهی تجربه که بر معنیدار شدن و عمق آن می‌افزاید و توانایی هدایت جریان تجربه را توسعه می‌بخشد. از نظر دیویی معلم نقش راهنما و همکار شاگردان را برعهده دارد. دیویی اعتقاد دارد که معلم نباید نقش دانای محض که می‌خواهد دانش خود را منتقل کند، داشته باشد بلکه باید دانش‌آموزان را از راه فعالیت، تحقیق و پرورش به تفکر وادارد. مربی به عنوان زنده نگاه دارنده تفکر و یادگیری در ذهن دانش‌آموز است. اوست که به ایجاد موقعیتهای و ساختن شرایط فعالیت، کار و تالش دانش‌آموزان اقدام میکند و شرایط تجربه مفید را فراهم می‌سازد، همواره درصدد است تا فعالیتی نو برای شاگرد با توجه به عاقله و رغبتش فراهم کند. از نظر دیویی باید همواره یک ارتباط متقابلی میان دو رکن یاددهنده و یادگیرنده یا همان معلم و دانش‌آموز وجود داشته باشد. آنان باید به تبادل تجربه بپردازند و هر دو در حال یادگیری باشند، هر دو یکدیگر را راهنمایی و هدایت کنند نه اینکه یکی مجبور به اطاعت و دیگری دستوردهنده باشد. در این ارتباط متقابل، تعادل ایجاد میشود، مساله به وجود می‌آید و تفکر منطقی می‌گردد. دیویی بر تربیت معلمان تاکید دارد و معتقد است که برای تغییر و اصلاح تعلیم و تربیت باید معلم را آماده ساخت و او را تربیت کرد و بر آموزش مداوم معلم تاکید داشت و او را به عنوان یک رکن مهم در تربیت مؤثر و مفید تشخیص داد و در تربیت او کوشید. اگر در تربیت معلم، دقت کافی به عمل آید و برای تربیت وی از روشهای فعال استفاده گردد و ایجاد یک ارتباط دو طرفه میان معلم و جامعه فراهم شود در این صورت معلم تربیت میشود که قدرت

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

درک و فهم بالایی برای برخورد با دانش‌آموزان و حل مشکلات آنان را خواهد داشت. برای تحقق این هدف باید معلم با فرهنگ عمومی و تعلیم و تربیت از دیدگاه اسلام آشنا باشد و آن را به خوبی بشناسد، نسبت به دانش‌آموز بینش قوی و درک عمیق داشته باشد، در این صورت است که تجربه و تفکر توأم می‌گردد و معلمی چند بُعدی تربیت می‌شود.

در نظام تعلیم و تربیت اسلامی معلم رکن است، و اوست که بار سنگین و پر مسئولیت انبیا و پیامبران بزرگ الهی را به دوش می‌کشد. او در روند میثاقی که خدا از او گرفته تا در برابر نابرابری‌های حاصل از ستم و تجاوز صاحبان زور و زر که همان «اصالح» و تزویر مقاومت کند. هرگز کم‌ترین تردیدی به خود راه نمی‌دهد و در ظرف اندیشه‌ی او چیزی جز دعوت به خیر و معروف در جامعه اسلامی است، وجود ندارد. نظام آموزش و پرورش و معلم از طریق روش‌هایی که در امر تدریس به کار می‌گیرد تعلیم و تربیت اسلامی را در ذهن دانش‌آموزان جای می‌دهد و در روند تبیین ارزش‌ها، همسالان از طریق کنش متقابل، نقش مهمی ایفا می‌کنند، به گونه‌ای که نظام‌های آموزشی در دنیا تلاش می‌کنند از توانایی‌های منابع انسانی خود سود ببرند.

آنچه در فرایند تعلیم و تربیت به دانش‌آموز انتقال می‌یابد تنها معلومات و مهارت‌های معلم نیست بلکه تمام صفات، خلقیات، حالات نفسانی و رفتار ظاهری او نیز به شاگردان منتقل می‌شود. رابطه دانش‌آموز با معلم یک رابطه باطنی و معنوی است دانش‌آموز، معلم را شخصیتی محترم و ممتاز می‌داند که او را در بزرگ شدن و به استقلال و آزادی رسیدن، و به عضویت رسمی جامعه در آمدن کمک و مساعدت می‌نماید معلم با روح و جان دانش‌آموز سروکار دارد و به همین جهت بعنوان یک الگوی محبوب و مطاع پذیرفته می‌شود.

انش‌آموز اگر چه قبلاً در محیط خانواده علوم و اطلاعات فراوانی را کسب کرده رفتارهایی را آموخته و به اموری عادت کرده و تا حدودی شخصیت او شکل گرفته است ولی هنوز شکل ثابت به خود نگرفته و تا حد زیادی قابل انعطاف و تغییر می‌باشد. کودک و نوجوان در این سنین از محیط خانواده خارج می‌شود و بطور رسمی در اجتماعی جدید یعنی مدرسه و یا دانشگاه پذیرفته می‌شود. دانش‌آموز در این اجتماع جدید فرصت می‌یابد تا افکار و اندوخته‌های دینی و رفتار و عاداتهای گذشته‌اش را مورد بازنگری قرار دهد و شخصیت خویش را بسازد و تکمیل و تثبیت نماید و با نفوذترین و محبوب‌ترین فردی که می‌تواند در این مرحله حساس او را یاری کند معلم است؛ به همین جهت دانش‌آموزان معلم خود را بعنوان یک الگو و اسوه می‌پذیرند و از رفتار و گفتار و اخلاق خوب یا بد او سرمشق می‌گیرند و خود را با وی همسان و همانند می‌سازند.

دانش‌آموزان همه اعمال و رفتار معلمان و مدیر مدرسه را زیر نظر دارند و از آنها درس می‌گیرند دانش‌آموزان از طرز برخورد و تعامل معلمان با مدیر، معلمان با یکدیگر، معلمان با خدمتکاران مدرسه و معلمان با دانش‌آموزان درس می‌گیرند. از اخلاق و رفتار معلم، از طرز اداره کلاس، از رعایت عدل و انصاف در نمره دادن، از وقت‌شناسی و رعایت نظم، از دلسوزی و مهربانی، از خوشرویی و فروتنی، از

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

دینداری و التزام به ضوابط شرعی، از اخلاق خوش و ادب او، از خیر خواهی و نوع دوستی معلم درس ها می آموزند همچنین از اخلاق و رفتار و کردار او متأثر می شوند و خود را با او همسان می سازند.

لذا معلم نمی تواند نسبت به اخلاق و رفتار خود آزاد و بی تفاوت باشد، زیرا محدوده اخلاقیاتش فراتر از خود اوست. او تنها مسئول خودش نمی باشد بلکه مسئولیت تعدادی از انسانهای معصوم را نیز بعهده گرفته است «معلم باید به این مسئولیت سنگین و ارزشمند و میزان و مقدار نفوذش در دانش آموزان خوب بیندیشند و با اصلاح و اخلاق و رفتار خویش بهترین الگوها را در اختیار دانش آموزان و یا دانشجویان قرار دهند.» بنابراین معلم با شناخت امکانات، به تجهیز محیط آموزشی می پردازد و با شناخت علایق و توانایی شاگردان، آنان را در جهت صحیح یادگیری تعلیم و تربیت هدایت می کند؛ چراکه موفقیت در مدارس و جامعه مستلزم آن است که دانش آموزان عقاید معلمان را بپذیرند.

روش های تعلیم و تربیت در اسلام

روش های تعلیم و تربیت در اسلام یکی از ویژگی های نظام تربیتی اسلام، تنوع روش های تربیتی آن است. در مکتب اسلام برای تربیت افراد از روش های گوناگون استفاده می شود که در این مقاله به اکثر روش های مهم تربیتی اشاره می شود:

۱-زمینه سازی تربیتی: یکی از مهم ترین روش های تربیت اسلامی، زمینه سازی تربیتی است؛ یعنی ایجاد زمینه سالم تربیتی برای افراد جامعه که حتی شامل زندگی قبل از تولد هم می شود. روی همین اصل نقش وراثت در تربیت اسلامی به صورت جدی مطرح شد.

روش تغییر موقعیت، یکی از موارد زمینه سازی تربیت است که در آن شرایط مختلف زمانی، مکانی و اجتماعی مبدأ تأثیر گذاری های متفاوت بر انسان است، برای ایجاد حالت مطلوب در فرد الزم است روابط او با شرایط مزبور را دچار تغییر سازیم. یعنی گاهی برای تربیت کودک و جلوگیری از انحراف، باید مکان تربیتی تغییر کند. گاهی برای تأثیر گذاری در وی، باید زمان تربیت، متناسب با رشد و شرایط احوالی کودک باشد و گاهی برای تأثیر مثبت تربیت، باید شرایط مناسب اجتماع توسط حکومت برقرار گردد و جلوی فساد گرفته شود.

۲.تلفیق علم و عمل: طبق تحقیقات روان شناسان، شاگردان در اکثر موارد از عمل معلم پیروی می کنند نه از گفته او؛ به سخن

دیگر اگر معلم در باره روح علمی یا قضاوت منطقی بحث کند، اما در عمل، روح علمی را در اظهارنظرهای خود رعایت ننماید، شاگردان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بیشتر تحت تأثیر نحوه اظهار نظر او قرار می گیرند تا گفته او. از لحاظ تربیتی کردار معلم بیشتر از گفتار او در آموزش مؤثر است.

۳. روش الگو دهی: رفتار و چگونگی سجایای اطرافیان کودک، در تکوین شخصیت و رفتار وی تأثیر فراوان دارد. بنابراین کانون

خانواده، اولین و مهم ترین سرمشق زندگی کودک است. اگر کودک از پدر و مادر ویا سایر اعضای خانواده، مهر، محبت، صداقت،

دوستی و ... را ببیند، رفتار محبت آمیز و با صداقت را پیشه خواهد ساخت. اگر برعکس، ریا، تزویر، دورویی، عدم صداقت، بی مهری و

.. ملاحظه کرد، طبیعتاً آنها را سرمشق خود قرار خواهد داد. پس تأثیر گفتار، اعمال و شخصیت الگو های تربیتی مربیان را نباید در

شکل گیری رفتار و منش متربیان به فراموشی سپرد. انسان موجودی است که غریزه تقلید را در نهاد خویش دارد، روش الگو پذیری

هم از غریزه تقلید وی سرچشمه می گیرد. بنابراین، مربیان تعلیم و تربیت در جامع هاسالمی باید خود الگوی مناسبی برای متربیان خود

باشند. البته اقتدا و تبعیتی نیکوست که فرد با آگاهی و شناخت از یک الگوی نیکو تبعیت و پیروی کند؛ پیروی و الگو گیری کور کورانه

در اسلام مذمت شده است.

۴. روش مباحثه ای: روش مباحثه ای در تربیت اسالمی، یکی از روش های تعلیم و تربیت است؛ بطوری که این روش باعث تعمیق

یادگیری در یادگیرندگان می شود. با توجه به تفسیر عالمه طباطبائی، آیه، مباحثه را به طور مطلق سفارش نمی کند، بلکه با شرط

بهترین طریق می پذیرد. این شرط به دلیل نجات از پرتگاه های اخلاقی است که در این روش ممکن است ظهور یابد؛ مانند تظاهر،

کبر، حسد، کینه، لجاجت، عیبجویی، خروج از انصاف در قضاوت، گفتار نابه جا و حرام، رعایت نکردن حقوق دیگران و... معلم باید با

یادآوری این نکته که هدف مباحثه و گفت وگو تنها یادگیری و کشف حقایق است، دانش آموزان را از خطرهای این پرتگاه برحذر

سازد.

۵. رعایت تفاوت های فردی و مراتب رشد در فرایند یاددهی- یادگیری: آموزش و تدریس باید با سن زمانی و عقلی و همچنین

با رشد و استعداد شاگردان هماهنگ باشد. نخستین وظیفه ی مربی این است که آنچه را کودک می تواند بفهمد، به او بیاموزد؛ زیرا

آموزش موضوع های دشوار، موجب کندی رشد ذهنی کودکان و نفرت او از علم می شود. «ابن سینا هم عقیده دارد که هر آنچه کودک

می طلبد و به آن گرایش دارد، برای وی ممکن نیست، بلکه باید به او مطالبی را یاد داد که با ذوق و فهمش سازگار باشد. توجه موارد

مذکور مطالب درسی باید متناسب با رشد عقلی، عاطفی، اجتماعی و بدنی دانش آموز باشد.

۶. روش عقلانی در تربیت اسلامی: پایه و اساس نظام تربیتی اسالم، بر تعقل و فهم استوار است. از نگاه عالمه طباطبائی، خداوند

متعال در قرآن کریم بیش از سیصد بار انسانها را به استفاده و بهره جستن از این نیروی خدادادی دعوت کرده است که از جمله آنها،

خلقت آسمان ها و زمین، وجود معاد، صفات خداوند، مباحث توحیدی، یادآوری نعمت ها و... می باشد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۷. **مشاهده:** قرآن در تعلیم جزئیات معارف دینی و علوم سودمند به مردم، پای حواس را به میان کشیده است، معلم باید امکان

مشاهده عینی پدیده ها، آثار و مناظر مربوط به درس را برای دانش آموزان، به ویژه در درس علوم تجربی، فراهم کند و آن مشاهده را مقدمه ای برای تفکر و تجزیه و تحلیل عقلانی قرار دهد . .

۸. **امر به معروف و نهی از منکر:** امر به معروف و نهی از منکر نسبت به افراد، شرایط و موضوعات به صورت های گوناگون اجرا می شود. گاهی عمل فرد متخلف به صورتی است که باید آن را زشت شمرد و رد کرد. گاهی فرد در موقعیتی قرار دارد که آشکارا نمی تواند عمل فرد متخلف را مورد سرزنش قرار دهد. روش مزبور، یکی از شیوه های تربیتی اسلام است.

۹. **پاداش و تنبیه:** انسان طبیعتاً از پاداش لذت می برد و از تنبیه روی گردان است. همین گرایش سبب ترغیب انسان به انجام کارهای خوب و خود داری از انجام کارهای ناپسند می شود. تجربیات آدمی در طول تاریخ تأثیر پاداش و تنبیه را تأیید می کند. در اسلام نیز اصل تشویق و تنبیه به صورت های گوناگون مطرح شده است. در قرآن کریم و منابع معتبر اسلامی از بهشت و دوزخ، سود و زیان، خیر و صالح، شر و بدبختی و سرانجام خوب و عاقبت وخیم، به عنوان نمونه هایی از پاداش و تنبیه سخن به میان آمده است.

۱۰. **روش عادت:** علمای اخلاق و تعلیم و تربیت اسلامی، یکی دیگر از روش های تعلیم و تربیت را عادت دادن به انجام عمل نیکو دانسته اند و برای آن، نقش مهمی قایل شده اند. حتی بعضی از علمای تعلیم و تربیت، فن تربیت را فن عادت دادن دانسته اند. جان الک می گوید: "اعمال خوب به تنهایی کافی نیستند، دانش آموز باید اعمال خوب را آن قدر تکرار کند که جزء عادات خوب بشوند؛ زیرا عادت، همیشه آسان تر از خرد عمل می کند."

۱۱. **روش مرحله ای کردن تکلیف:** خداوند در مقام تربیت، انجام پاره ای از تکالیف را به جای آنکه یکباره و به تمامی در خواست کند، به تدریج در چند مرحله به میان آورده است و در پایان، صورت کامل تکلیف را مطرح ساخته است.

۱۲. **روش تجدید نظر در تکالیف:** طبق این روش اگر ضعف متربی در به دوش گرفتن تکلیف عمال آشکار شد، باید مربی فروتر آید و آسان تر بگیرد و پس از تجدید نظر، تکلیف تازه ای به او دهد. خداوند از اینکه در دستور اولیه اش تجدید نظر کند .. پس به طریق اولی ما نیز در مقام تربیت نباید از تجدید نظر ابا داشته باشیم و آن را خالف شأن خویش بدانیم. به غیر از روش های فوق در قرآن کریم از روش پند و اندرز مثل نصیحت لقمان به فرزندش، ذکر مثال مانند تشبیه وضعیت مشرکان به خان هُعنکبوت، قصه و سرگذشت اقوام و ملل مختلف مثل داستان پیامبران و پیروان آنها، دعا و نیایش، توبه و... برای تربیت و هدایت انسان ها آیات متعددی بیان شده

است

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اهداف تعلیم و تربیت اسلامی

از آنجا که تعلیم و تربیت فرایندی قابل برنامه ریزی است، امری اختیاری و قصدی و نیازمند در نظر گرفتن هدف یا اهدافی است. مقصود از هدف تعلیم و تربیت، نتیجه ای است که با انجام دادن رفتارهای مشخص و برنامه ریزی شده، حصول آن از دیدگاه صاحب نظران و برنامه ریزان و نه لزوماً از دیدگاه خود متعلمان و متریبیان، مطلوب است. یعنی آنچه شایسته است که به عنوان امر مطلوب در برنامه های تعلیمی و تربیتی، در نظر گرفته شود و همه ی رفتارها و فعالیت های تعلیمی و تربیتی یا دسته ای از آنها برای دست یابی به آن صورت گیرد. اهداف تعلیم و تربیت در اسلام دارای مراتب مختلف شامل:

•اهداف غایی (عبودیت، قرب و رضوان الهی و حیات طیبه)

•اهداف واسطه ای (محوریت توجه به خدا، فرد، دیگران و طبیعت)

که در نهایت تمامی آن برای حصول به اهداف غایی تنظیم شده اند و هم چنین برخی از اهداف اخلاقی و فرهنگی در تعلیم و تربیت اسلام نیز ذکر شده است. تعلیم و تربیت یکی از مسائل مهم جوامع بشری است که همواره مورد توجه اندیشمندان و متفکران قرار گرفته است. تربیت، محور اساسی ارتقای حیات آدمی است و در نتیجه باید مصالح تربیتی در تمام تصمیم گیری ها و برنامه ریزی های اجتماعی مورد تاکید قرار گیرد.

موضوع تعلیم و تربیت از ضروری ترین و پیچیده ترین مسائلی است که ذهن اندیشمندان را در طول تاریخ بشری به خود معطوف کرده است. تربیت در اصطلاح قرآن اعم است از تزکیه؛ که پرورش جسم و تن را هم شامل می شود. تربیت که همان پرورش استعداد های نهفته انسانی و به تعبیر دیگر به فعلیت رساندن هماهنگ تمام استعداد های بشری است که نه تنها مورد توجه دین مبین اسلام و اولیای آن بوده است و بلکه اصلی ترین هدف آن ها می باشد و آشنایی با اهداف تعلیم و تربیت در اسلام از ضرورت های غیرقابل انکار برای هدایت صحیح افراد جامعه به سوی مسیر سعادت است، چرا که بدون شناخت کافی از اهداف تعلیم و تربیت اسلامی، امکان انحراف افراد از مسیر پر و پیچ و خم زندگی دنیوی برای رسیدن به آخرت وجود دارد به همین دلیل خداوند متعال با فرستادن انبیای الهی، حجت را بر مردم تمام و مسیر هدایت را مشخص کرده است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نتیجه گیری

آشنایی با اهداف و روش های تعلیم و تربیت در اسلام از ضرورت های غیر قابل انکار برای هدایت صحیح افراد جامعه به سوی مسیر سعادت است؛ چرا که بدون شناخت کافی از اهداف و روش های تعلیم و تربیت اسلامی، امکان انحراف افراد از مسیر پر پیچ و خم زندگی دنیوی برای رسیدن به آخرت وجود دارد. در این مقاله سعی شده تا اهداف تعلیم و تربیت اسلامی در سطوح مختلف و راهکارهای الزم برای رسیدن به آنها بیان گردد. با توجه به نتایج پژوهش، اهداف تعلیم و تربیت در اسلام دارای مراتب مختلف، شامل اهداف غایی، عبودیت، و روش های تربیت اسلامی که زمینه سازی تربیتی، تلفیق علم و عمل، الگودهی، مباحثه ای، توجه به تفاوت های فردی، عقلانی، مشاهده، امر به معروف و نهی از منکر، پاداش و تنبیه، عادت، مرحله ای و تجدید نظر در تکالیف (وابسته به شرایط زمانی، مکانی و تفاوت های فردی، متنوع است. که این خود کار مربیان تعلیم و تربیت را در شناسایی موقعیت ها و اعمال روش های صحیح تربیتی، دوچندان حساس می کند تا از اعمال روش های نسجیده خوداری کنند. بطوری که گاهی کوچک ترین اشتباه در روش های تربیتی، منجر به تربیت نامطلوب متری و گاهی یک سخن یا رفتار نسجیده، موجب گمراهی جامعه ای می شود. به همین منظور افرادی که با تعلیم و تربیت کودکان و افراد جامعه سرو کار دارند، باید با آگاهی از اهداف و روش های تعلیم و تربیت اسلامی، اقدام به چنین کار حساسی نمایند. موردی که شیوه تعلیم و تربیت اسلامی را شاید آسان می کند، این است که تمامی اهداف و روش های تربیتی اسلامی، برای رسیدن به قرب و رضوان الهی است و این هدف مشترک، به عنوان یک راهنما نقطه ی تمیزی از تعلیمات سایر مکاتب فلسفی می باشد.

منابع:

- ابراهیم زاده، عیسی؛ فلسفه تربیت؛ انتشارات پیام نور (۱۳۸۷)
- اعرافی، علیرضا، اهداف تربیت از دیدگاه اسلام، انتشارات سمت (۱۳۸۷)
- باقری، خسرو، نگاهی دوباره به تربیت اسلامی؛ جلد اول انتشارات مدرسه (۱۳۹۶)
- داوودی، محمد، نقش معلم در تربیت دینی، انتشارات پژوهشکده، (۱۳۸۴)
- سلطان القرائی، خلیل، فلسفه تعلیم و تربیت و آرای تربیتی، انتشارات دانشگاه تبریز، (۱۳۸۴)
- شریعتمداری، علی، مربیان بزرگ، انتشارات سمت، (۱۳۹۰)
- شکوهی، غلامحسین، مربیان بزرگ، انتشارات دانشگاه نهران، (۱۳۸۴)
- مطهری، مرتضی، تعلیم و تربیت در اسلام، انتشارات صدرا، (۱۳۸۲)